

Afgiftekantoor Ranst 1

Contactblad verschijnt 4 maal per jaar

Erkenningsnummer P708706

België – Belgique
P.B.
2520 Ranst
8/4708

HEEMKUNDIGE KRING
DE BRAKKEN
OELEGEM

27 ste jaargang – nr 2 april - juni 2008

Verantw. Uitg.: W. Van der Avert Berkenlaan 2 bus 3 – 2520 Ranst

V.Z.W. LEVENDE MOLENS EN V.Z.W. DE BRAKKEN organiseren

MOLENZONDAGEN in de stenen molen van Oelegem

iedere LAATSTE ZONDAG van MEI tot en met SEPTEMBER

Op initiatief van Luk Kegeleers, de molenaar, is de Oelegemse molen ook op de laatste zondagen van de overige maanden 's namiddags open indien de omstandigheden het toelaten.

Voor informatie, ook voor rondleidingen van groepen, bel: Luk Kegeleers tel. nr. 03/383.26.46 of Eric De Vos, tel. 03/383.28.17.

Het is ook mogelijk uw veevoeder te laten malen.

Reizen Molengalm

autocarfirma

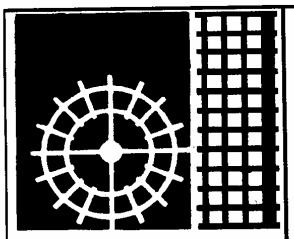
reisbureau

Vraag ons programma
Gespecialiseerd in fietsreizen
Maatwerk voor groepen

Voor al uw vakanties,
vlieg- trein- boottickets
persoonlijke service !

Oudstrijdersstraat 43, 2520 Oelegem. - T:03/383.02.28 - info@molengalm.be - www.molengalm.be

LEVENDE MOLENS

Maandblad van de v.z.w. Levende Molens
Verantwoordelijke uitgever: F. Brouwers, NS13-Straat 15, B- Ekeren tel/fax 03/542 06 21

Molenaarscursus – Tijdschrift

Drankendiscount
F. MARCELIS - VAN ROOY

KEERBAAN 46 - 2520 OELEGEM
TEL. (03) 353 95 57

UIT ONS VERLEDEN

Vertelavond “Oelegems diamantverleden” : een succesverhaal dank zij Walter Van Houdt

De vertelavond op 7 maart in de Stenen Molen over het Oelegemse diamantverleden kende een uitzonderlijke toeloop van belangstellenden. Werkelijk alle stoelen waren bezet en tijdens de vertelavond moesten we nog een noodoplossing zoeken voor laatkomers.

Dat succes is op de eerste plaats te danken aan de inzet van oud-diamantzager Walter Van Houdt. Hij had zijn uiteenzetting degelijk voorbereid. Daarbij vertelde hij met enthousiasme, humor en passie. Vooral de uitleg over de talloze problemen tijdens de laatste jaren van “het steentje” was op zijn minst aangrijpend te noemen. Het fragment uit de Amerikaanse videofilm waarin Walter Van Houdt een zeldzame diamant bewerkt, zorgde voor een boeiende afwisseling. Interessant was ook de verwijzing naar het oud slijpers- of zagersmateriaal dat Walter exposeerde.

Verder moeten we ook de coördinator van het project “Schitterend geslepen”, Jeroen Janssens, danken voor zijn voorbereidend werk en voor zijn inleidende uiteenzetting. Hij lokte vele geïnteresseerden uit andere dorpen naar de Oelegemse molen.

Wel moesten we vaststellen dat het tweede deel van de avond een stukje de mist in ging. We vonden het beslist spijtig dat slechts een vijftal oud-diamantbewerkers uit Oelegem aanwezig waren om hun verhaal te doen. En dat verhaal bleef dan nog erg beperkt. Wij dachten lange tijd dat we de oud-diamantbewerkers een plezier zouden doen met interesse te tonen voor hun vorig werk. Ooit droomden wij ervan om eens een jaarboek uit te geven over het verleden van de Oelegemse diamantnijverheid, maar voorlopig lijkt dat bij een droom te blijven.

Achteraf begrepen we dat ook wij een fout bij de voorbereiding van het programma hadden gemaakt. De verschillende aspecten van de diamantnijverheid waren nu onvoldoende belicht. Het werk van sorteers, zagers, klievers, slijpers, briljandeurs... werd soms wel vernoemd, maar niet uitgelegd. Op dit punt bleven de meeste toehoorders, toch leken in het vak, op hun honger zitten.

Alles bij elkaar blijft toch een positief beeld van die avond na. Wij konden vaststellen dat het opgegeven aantal van zeven officiële slijperijen en één zagerij in Oelegem klopte. En met de hulp van het Oelegemse publiek konden wij onze lijst van oud-diamantbewerkers in Oelegem uitbreiden van tachtig naar negentig. Daarom herhalen wij met plezier onze vorige...

Oproep

Met interessante verhalen over het steentje kan u steeds terecht bij projectcoördinator Jeroen Janssens op het gemeentehuis van Nijlen. Ook oude films, foto's, speciale voorwerpen, documenten en archieven zijn welkom. Wilt u meewerken? Schitterend!

Contact: Jeroen Janssens – Kerkstraat 4 – 2560 Nijlen – 03/410 0209 – 03/481 70 48 (fax) -

e-mail: schitterendgeslepen@nijlen.be

Voor Ranst: Walter Van der Avert, gemeentelijke documentatiecentrum RANST,

tel. 03/4886486; e-mail: documentatieraad.ranst@skynet.be; privé: 03/4759426

Oude Oelegemnaren beweren regelmatig dat praktisch ieder huis hier een slijperij had. Als dat waar is, dan moeten er veel illegale bedrijfjes bestaan hebben. Voor Oelegem beschikken we tot hier toe over de adressen van acht diamantslijperijen en één zagerij, plus de namen van ongeveer tachtig voormalige diamantbewerkers. Ook mensen die “in ’t zwart” werkten, moeten volgens de organisatoren geen schrik hebben om ook hun verhaal te brengen. Ze kunnen nu alleen nog het algemene beeld van de diamantnijverheid in de Kempen vervolledigen.

Actualiteit: De molenaars, medewerkers voor ons Oelegems erfgoed

“Wordt verwacht... een molen die blijft draaien en malen”

In de Oelegemse stenen molen toonden de vrijwillige molenaars op 13 april met een 160 grote foto's een deel van de technische ingrepen die zij gedurende de laatste tien jaar uitvoerden. De vrijwillige molenaars gaven zelf technische en historische uitleg op de meelzolder en op de steenzolder.

Tien jaar geleden werd de Oelegemse beltmolen gerestaureerd in opdracht van de eigenaar, de gemeente Ranst. Sindsdien zorgt de heemkundige kring “De Brakken”, die het gebouw als thuisbasis gebruikt, dat de molen op geregelde tijdstippen draait en soms ook maalt. De Brakken beschikken hiervoor over vier vrijwillige molenaars: Luk Kegeleers, Luc Verachtert, Jan Nijs en Joël Gullentops.

Net zoals er geen huizen bestaan zonder gebreken, zo zijn er zeker geen windmolens zonder gebreken. In Oelegem diende er heel wat van het gaandewerk vervangen. De molen had decennia lang niet meer gewerkt en in de loop van de jaren was veel van het inwendige verdwenen. Dit geeft altijd een moeilijker restauratie. Indien alles nog aanwezig is, zelfs in gebrekkige toestand, kan de aannemer de oude onderdelen opmeten en kopiëren.

Sinds 1998 waren er nog verschillende herstellingen nodig als gevolg van de laatste gebrekkige restauratie. De volgende uitleg zal ongetwijfeld wat technisch klinken, maar wie meer wil weten, kan ook na de erfgoeddag iedere tweede en laatste zondag van de maand in de Oelegemse molen terecht. De aannemer verving de gebroken rijn of aandrijfstang en de gebroken steenkraanbeugels. Maar de Oelegemse vrijwillige molenaars zorgden sindsdien voor:

- het vervangen van een slechte taats van de molenstenen door een druklager;
- het lassen van twee gesprongen banden van de wieg;
- het lassen van twee kruipaalhaken;
- een ijzeren hoed voor het peerijzer;
- drie keer vervangen van gebarsten spillen in de wieg als gevolg van de slechte constructie;
- herstelling van de vang of rem omdat een slecht ingezet scharnierstuk was losgekomen;
- het verbeteren van de bovenste steenkraanbevestiging;
- het aanbrengen van een “ingang” aan het scherpstel van de looper...

Soms ging het gewoon om herstellingen als gevolg van slijtage, zoals het vervangen van touwen aan de zeilen, een nieuwe deur voor de meelzolder omdat de onderkant was weggerot, het vervangen van een loskomende aspin van de luias, het vernieuwen van twee rotte planken aan de baard van de kap...

Totaal nieuw zijn de tweede buitentrap aan de noordzijde en de eiken balustrade rond het trapgat van de zolder.

Aan molens is er altijd werk en zo zal er in de toekomst nog heel wat moeten gebeuren. Ondergronds zijn de kruipalen aan het rotten, in één van de zeilen is een gat zichtbaar, de kap dient een voorlopige reparatie te ondergaan en in de toekomst moet de dakbedekking van de kap volledig hersteld worden. De achteruiteinden van de twee voeghouten in de kap zijn in slechte staat en de molenaars dromen van een tweede steenkoppel om ook bakmeel te kunnen malen, van een andere wieg en nieuwe kammen in het vangwiel... Sommige van deze ingrepen zullen onze molenaars zelf uitvoeren, maar groter werk wacht op molenmakershanden.

Wenst u meer duidelijkheid bij al die technische termen, kom dan in mei of juni naar de Stenen Molen. Na onze foto's en mondelinge uitleg, zullen ze voor u geen geheimen meer hebben.

Luc Verachtert

Meulenmaal: iedere tweede zondag van 11 tot 17.30 uur (niet in juli of augustus)

Molenzondag: iedere laatste zondag van de maand van 13 tot 17 uur.

GESCHIEDENIS

OELEGEM IN DE VERDEDIGING (deel VII) Joke Bungeneers & Walter Van der Avert

Onze reeks over de oude Oelegemse verdedingen of schansen kunnen we afsluiten met het meest bekende, tevens het vroegst vermelde: **het Vrieselhof**. Het provinciaal domein dankt zijn naam aan een edelman uit Kontich, Jan van Vriesele, die rond 1300 ongeveer 24 bunders (of 32 hectare) grond kocht in Oelegem van een zekere Balduinus Sbors. Een hoeve staat pas in 1450 vermeld, wat niet wegneemt dat die er misschien al veel langer stond.

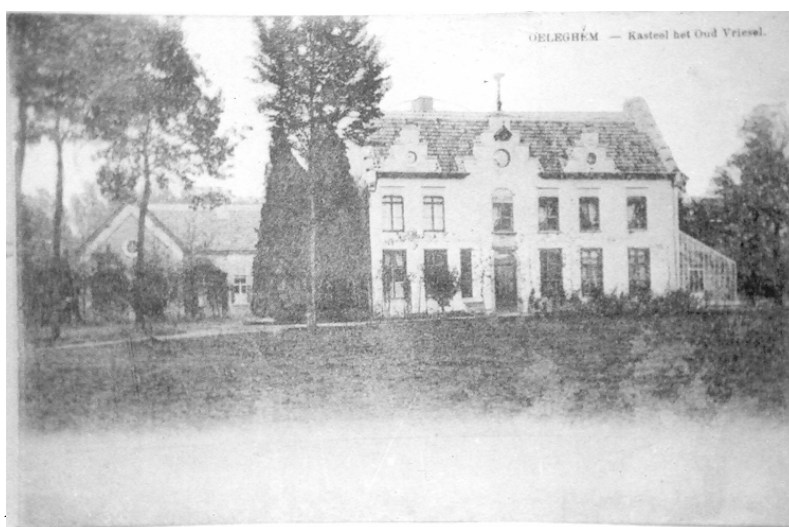
Uit de lange en uitgebreide geschiedenis van dit domein noteren we slechts enkele hoofdzaken. In 1457 kreeg Matheus van Steenberghe de toelating van Philips, hertog van Bourgondië, om met zeven gezworen laten en een meier een soort lagere rechtbank te vormen aan zijn 'ridderlijk hof, geheten 't hof van Vriesele'. Die rechtbank kon dan oordelen over plaatselijke geschillen. De oudste vermelding van hofgrachten dateert van 1497 toen Josine van Steenberghe eigenaar was. Het water hiervoor kwam van de Kapellebeek. Sindsdien mochten de Oelegemners regelmatig met dieren en huisraad hun toevlucht zoeken op het 'omwatert huys genaempt Vriessel' (1).

Voor de beschrijving van de schans zelf laten we Joke Bungeneers aan het woord (2).

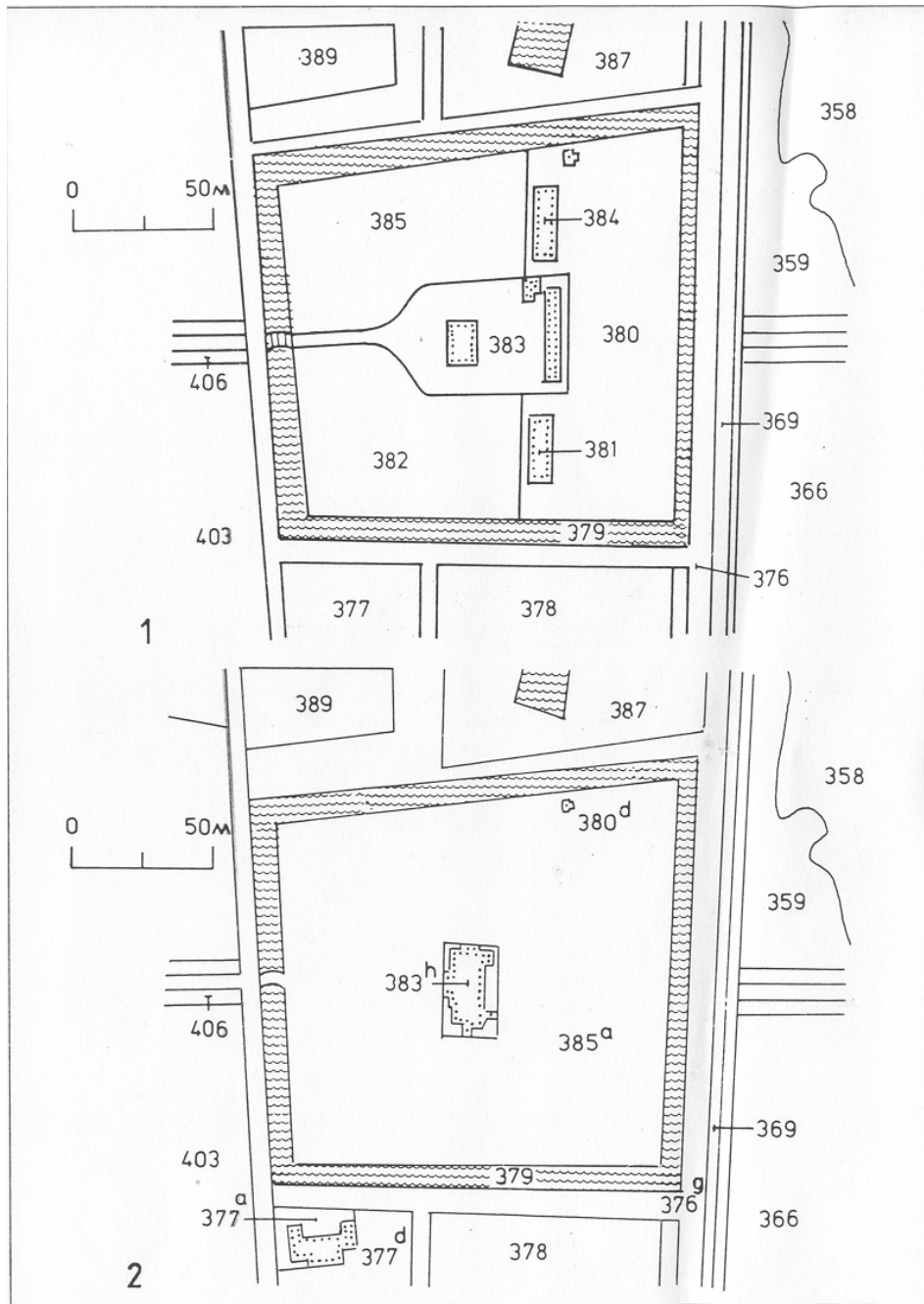
“Volgens de kaart van Ferraris (*circa 1780*) staan er twee rechthoekige gebouwen parallel met elkaar, noord-zuid georiënteerd op een quasi vierkant met water omgeven perceel. Binnen de gracht zijn nog een aantal kanaaltjes of vijvers aangegeven.... Er zijn toegangen in het midden van de oostelijke en de westelijke zijde van de gracht... Op het primitief kadaster (*rond 1833*) is de situatie iets eenvoudiger weergegeven. Perceel sectie A 383 draagt twee grote, parallel staande gebouwen. Ze zijn op dezelfde manier georiënteerd als op Ferraris, maar geven de indruk meer centraal te staan. Het meest oostelijke gebouw wordt geflankeerd door twee rechthoekige vijvers, percelen 381 en 384. Samen met percelen 380, 382 en 385 vormen ze een vierkant, met een gracht omgeven. In het midden van de westelijke gracht is een brug getekend. Deze sluit aan bij de Vrieseldreef... (fig. 72.1). De kaart van Popp (*circa 1870*) verschaft geen bijkomende informatie.

Het kasteel, perceel 383k van het Modern kadaster, staat centraal op perc. 385a, een vierkant met een gracht rondom (fig. 72.2)...”

Wel dient hieraan toegevoegd dat de tekening van het Modern kadaster niet meer klopt met de realiteit: de westelijke gracht is gedempt, aan de noord- en zuidkant van het kasteel zien we eerder vijvers dan grachten. Aan de oostzijde loopt nog duidelijk een gracht van de gekanaliseerde Kapellebeek. In ieder geval zijn het restanten van de vroegere omwalling. Ook een oude topografische kaart van 1906 toont geen gracht aan de westkant, wel aan de zuid-, oost- noordkant.

Het oude kasteel Vrieselhof vóór 1910

Figuur 72: Detailtekening uit BUNGENEERS J., *Archeologisch Inventaris Vlaanderen, band VI, Oelegem*, p. 231

- (1) Uitgewerkte bronvermelding is te vinden in BUNGENEERS J., DENISSEN F., VAN BALLAER B., VAN DER AVERT W., *Meanderend van Scherpenberg tot Schelde: mens en natuur in de vallei van het Groot Schijn*, Lint, 2000, p. 42-45.
 (2) BUNGENEERS J., *Archeologisch inventaris Vlaanderen, Band VI, Oelegem*, Gent, 1987, p. 230-233.

Nog een kleine correctie: het vorige artikel in deze reeks over De Rundvoorthoeve kreeg per vergissing het volgnummer 5 mee. Dat had nummer 6 moeten zijn.

ACTUALITEIT

De Keer voor ENA (Joke Bungeneers)

In ons vorig nummer kon je al uitgebreid lezen dat de Vlaamse overheid in het kader van het ENA (Economisch Netwerk Albertkanaal) onderzoekt of De Keer een goede locatie zou zijn voor de inplanting van een regionaal bedrijventerrein. Intussen is het dossier zo langzaamaan op kruissnelheid gekomen. Tot 16 maart kon iedereen opmerkingen geven op het algemene plan-MER (Milieueffectrapport) voor de ENA-industriepannen langsheen het hele Albertkanaal van Antwerpen tot Hasselt. Inmiddels is het aparte plan-MER voor het gebied Wommelgem-Ranst (De Keer) ter kennis gegeven.

Een MER is een informatief instrument en geen beslissingsinstrument. Het reikt wél argumenten aan die door de bevoegde overheid gebruikt moeten worden in haar besluitvorming. Het is dus in ieders belang gebruik te maken van die mogelijkheid tot inspraak. We raden alle geïnteresseerden dan ook aan regelmatig een kijkje te nemen op volgende nuttige websites: www.reddekeer.be of www.vlaanderen.be/ena

Wat is een MER?

Milieueffectrapportage is een juridisch-administratieve procedure die in vier fasen verloopt:

1. **Kennisgeving:** Een team van deskundigen stelt een kennisgevingsdossier op. Twintig dagen later moet het kennisgevingsdossier volledig verklaard worden.

2. **Richtlijnen:** Dan wordt het dossier ter inzage gelegd bij de betrokken gemeenten; burgers en overheid hebben 30 dagen om te reageren. Het college moet binnen de 10 dagen een publiek inspraakmoment organiseren.

De dienst MER verwerkt de opmerkingen van burgers, betrokken administraties en overheden en stelt MER-richtlijnen op. Ze doet dit binnen de 70 dagen na de volledigverklaring.

3. **Uitvoering:** Een definitief MER wordt opgesteld met de mogelijke effecten op bodem, water, fauna en flora, geluid, lucht,... Er worden ook alternatieven en milderende maatregelen aangereikt voor (een deel van) het plan om de effecten zo gering mogelijk te houden.

4. **Beoordeling:** De dienst MER beoordeelt het MER binnen 50 dagen na ontvangst. De goedkeuring is een voorwaarde om de erop volgende ruimtelijke uitvoeringsplannen (RUP) te kunnen vaststellen.

Heel actueel: De info-avond op 15 april kende een overweldigende belangstelling. De vergadering startte met een half uur vertraging omdat de grote zaal in aller haast diende klaargezet. Reactie van een toehoorder: een goede opkomst voor een 'onbewoond gebied'.

TIJDSCHRIFTJE

Uw tijdschriftje digitaal opgestuurd!

Reeds 26 jaar stuurt de heemkundige kring een tijdschriftje naar de leden via de post. Vanaf heden bieden wij de mogelijkheid aan om dit digitaal te ontvangen.

Indien u uw emailadres doorstuurt zullen vanaf heden de nieuwe nummers in uw mailbox terechtkomen. U kunt ons hiervoor contacteren op info@debrakken.be.

Indien u nog informatie wenst terug te zoeken van oude edities dan kan dit op onze website. www.debrakken.be/downloads.aspx

HEEMKUNDIGE SPROKKELS

27 ste jaargang - nr.2: april – juni 2008

Joke Bungeneers, Kerkstraat 17, Oelegem (03 383 34 24)

Eric De Vos, Venusstraat 56, Oelegem (03 383 28 17)

Danny Huygens, Kerkstraat 17, Oelegem (03 383 34 24)

Luk Kegeleers, Kantonbaan 11, Oelegem (0479 505527)

Jan Nys, Muizenheuvel 24; Oelegem (03 383 42 77)

Willem Segers, Lindedreef 74, 2980 Halle-Zoersel (03 383 18 09)

Walter Van der Avert, Berkenlaan 2/3, Ranst (03 475 94 26)

Luc Verachtert, Roggelaan 6, Ranst (03 475 16 48)

Johan Wouters, John Kennedylaan 7, Oelegem (03 383 22 76)

ACTIVITEITENKALENDER

SPECIALE ACTIVITEITEN IN 2008

- vrijdag 09 mei : Toneelavond in de molen... in het echt Eulegoems (**zie onderaan**)
- zondag 14 sept. : Openmonumentendag, ingericht door de Adviesraad voor lokaal erfgoed
- zondag 05 okt. : Bezoek aan het vliegtuigmuseum van Deurne
- vrijdag 12 dec. : Voorstelling van het nieuwe boek: De Oelegemse gemeenteschool 150 jaar op "De Driehoek"

Wie de nieuwste gegevens wil, surft naar www.debrakken.be

VASTE ACTIVITEITEN IN 2008

- **Meulenmaal:** iedere tweede zondag van de maand van 11 tot 17.30 uur met mogelijkheid tot geleid molenbezoek. Dus op 11 mei, 08 juni... (niet in juli of augustus), 14 sept., 12 okt...
- **Molenzondagen:** in samenwerking met Levende Molens, iedere laatste zondag van de maand van 14 tot 17 uur, met geleid molenbezoek. Dus op 27 april, 25 mei, 29 juni, 27 juli, 31 aug., 28 sept., 26 okt.

KOMENDE ACTIVITEITEN : vrijdag 09 mei om 20 uur

Toneel in 't echt EULEGOEMS, gebracht door Bri Segers, in de meulen van Eulegoem

"Shirley Valentijn" van Willy Russel

Het verhaal van een vrouw: de kinderen groot, de liefde tussen haar en haar man verdwenen.

Wat is er intussen met die twee toch gebeurd? Ze zijn getrouwd, ze hebben kinderen gekregen en grootgebracht en ergens daartussen veranderde de Swa in 'hem' en Shirley in 'dees'. En ik kan me verdomme den dag of de maand of zelfs het jaar ni herinneren dat da gebeurd is.

Shirley Valentijn verdwijnt, opgegeven als vermist...

En dan vertrekt haar beste vriendin naar Griekenland...

Shirley Valentijn is een tragikomedie waarbij er gul gelachen wordt, maar af en toe ook een traantje weggepinkt.

Actrice: Bri Segers

Regie: Werner Sels

Klank en licht: Anne-Lize Kochuyt

Toegang: 5 euro, liefst ter plaatse te betalen.

We kunnen maximum 50 plaatsen reserveren. Graag inschrijven vóór 01 mei bij Johan Wouters, tel. 03/3832276 of info@debrakken.be